

§ 305

Ulosmittauksen huomioon ottaminen määriteltäessä asiakasmaksuja ja niiden alentamista tai perimättä jättämistä

HEL 2017-010219 T 02 05 00

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Asiakasmaksupäällikkö Anna-Maija Kääriäinen oli kutsuttuna asiantuntijana läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyssä.

Jäsen Daniel Sazonov pyysi asian pöydälle.

Esittelijä

vs. sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Leena Turpeinen

Lisätiedot

Anna-Maija Kääriäinen, asiakasmaksupäällikkö, puhelin: 09 310 43604
annamaija.kaariainen(a)hel.fi
Harri J. Lehtonen, lakimies, puhelin: 09 310 42668
harri.j.lehtonen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta päättää, että 1.1.2018 alkaen ulosmittaus otetaan huomioon tuloista vähennettävänä menona määrättäessä maksukyvyn mukaan määräytyviä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja ja sosiaalihuollon niin sanottuja tasamaksuja sekä päätettäessä näiden alentamisesta tai perimättä jättämisestä. Muutos toteutetaan uusille asiakkaille 1.1.2018 alkaen. Nykyisille asiakkaille muutos toteutetaan 1.1.2018 jälkeen tehtävien vuositulojen tarkastuksen yhteydessä, jolloin ulosmittaus huomioidaan takautuvasti vuoden 2018 alusta lähtien.

Lisäksi sosiaali- ja terveyslautakunta päättää todeta, että ulosmittaus huomioidaan asiakkaan tai hänen edunvalvojansa ilmoituksesta.

Esittelijän perustelut

Asiakasmaksupäällikkö Anna-Maija Kääriäinen on kutsuttuna asiantuntijana läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyssä.

Säädösperusta

Asiakasmaksun perimättä jättämisestä ja alentamisesta säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain 11 §:ssä (734/1992). Sen mukaan sosiaalihuollon palveluista määrätty maksu ja terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyyn mukaan määrätty maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista. Palvelun tuottava kunta voi päättää, että muitakin kuin edellä tarkoitettuja maksuja voidaan jättää perimättä tai alentaa taikka että maksujen alentamisen tai perimättä jättämisen perusteena ovat huollolliset näkökohdat.

Terveydenhuollon niin sanottujen tasamaksujen enimmäissumman määrää maksukatto, jonka täytyttyä maksuja ei enää sen kalenterivuoden aikana peritä (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 6 a § ja asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas-maksuista 26 a ja 26 b §). Tästä syystä tämä esitys ei koske terveydenhuollon tasamaksuja.

Nykyinen toimintatapa sosiaali- ja terveystoimessa

Sosiaali- ja terveystoimialalla toimitaan voimassa olevien asiakasmaksuja koskevien pysyväisohjeiden mukaisesti. Pääperiaatteena ohjeissa on tällä hetkellä, että ulosmittausta ei oteta vähennyksenä huomioon asiakasmaksua määrättäessä.

Asiakasmaksun alentamista tai perimättä jättämistä koskevassa ohjeessa (pysyväisohje PYSY072, 8.4.2016) noudatetaan samaa periaatetta. Ohjeen mukaan asiakasmaksun alentamista tai perimättä jättämistä koskevan päätöksen pohjaksi laaditaan laskelma, josta ilmenee asiakkaan maksukyky. Maksukyvyyn laskentaperusteen lähtökohtana on, että tuloista vähennetään menot. Henkilölle tulee jäädä käyttöön toimeentulotuen perusosa, laitosasumisen minimikäyttövara tai palveluasumisen minimikäyttövara riippuen siitä, missä asiakas vakituisesti asuu.

Laskelmassa ei menona oteta huomioon ulosmittausta alentavana tekijänä, poikkeuksena elatusvelvollisuudesta johtuva ulosmittaus, joka otetaan huomioon asiakkaan oman ilmoituksen mukaisesti. Tällä hetkellä ei ole mahdollista saada viranomaisilta tietoja ulosmitattavana olevan saatavan perusteista.

Asiakasmaksun alentamista tai perimättä jättämistä koskeva päätöksenteko on delegoitu viranhaltijatasolle. Päätökseen saa vaatia oikaisua sosiaali- ja terveyslautakunnan jaostolta.

Nykykäytäntö asiakkaan näkökulmasta

On käynyt ilmi, että osa asiakkaista lisävelkaantuu, kun heiltä perittävät asiakasmaksut määrätään ottamatta huomioon ulosmittausta toistuvaistuloista. Useimmissa tapauksissa ulosmittausvelallisenä olevalla asiakkaalla ei ole toistuvaistuloista tehdyn ulosmittauksen jälkeen muuta tuloa tai varallisuutta, jolla asiakasmaksun voisi maksaa. Tällöin myös maksamattomat asiakasmaksut siirtyvät lopulta ulosmittauksen perittäväksi ja lisäävät osaltaan asiakkaan velkataakkaa asiakasmaksulle kertyvät viivästyskorot ja perintäkulut mukaan lukien. Jos asiakkaalla ei ole yhtään maksuvaraa, ei suoritusta ole odotettavissa ulosmittauksenkaan kautta.

Muiden toimialojen ja kuntien käytänteet

Sosiaali- ja terveystoimi on yhteistyössä kaupunginkanslian kanssa selvittänyt muiden toimialojen ja kuntien käytäntöjä ulosmittauksen huomioon ottamisessa menona asiakasmaksuja määriteltäessä. Käytännöt vaihtelevat Helsingin sisällä ja pääkaupunkiseudun kunnissa.

Sosiaali- ja terveystoimen osalta käytäntö on pääkaupunkiseudun kunnissa vaihteleva. Vantaalla ulosmittaus otetaan huomioon kaikissa tulosisonnaisissa maksuissa, kun taas Espoossa se on harkinnanvarainen.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain (1503/2016) 13 §:n mukaan varhaiskasvatuksesta määrätty maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa palvelun käyttäjän tai perheen toimeentulonedellytyksiä tai lapsen vanhemman tai huoltajan lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista. Tältä osin säännös on saman sisältöinen kuin asiakasmaksulain 11 §:n 1 momentti, mutta siinä on seuraava lisäys: Maksun alentaminen tai perimättä jättäminen tulee aina tehdä ennen toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaisen toimeentulotuen myöntämistä.

Varhaiskasvatuksen maksujen määrittelyssä Helsingissä noudatetaan pääkaupunkiseudulla käytössä olevaa pääkaupunkiseudun maksuohjetta (1.8.2015). Maksuohjeen mukaisesti ulosmittausta ei huomioida tuloperusteisissa asiakasmaksuissa.

Muutosesitys

Hallintosäännön 10 luvun 1 §:n 3 momentin 1 kohdan mukaan, ellei toimivallasta ole muutoin määrätty, toimialalautakunta omalla toimialallaan päättää tai hyväksyy perusteet ja rajat, joiden mukaan viranomaisen päättää hinnoista, maksuista, vuokrista ja korvauksista sekä vapautuksesta toimialalle kohdistettavan maksun, korvauksen ja muun saatavan suorittamisesta. Hallintosäännön mainitun kohdan mukaisesti

21.11.2017

sosiaali- ja terveyslautakunta päättää ulosmittauksen huomioon ottamisesta menona määrättäessä maksukyvyyn mukaan määräytyviä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja ja sosiaalihuollon niin sanottuja tasamaksuja sekä päätettäessä näiden alentamisesta tai perimättä jättämisestä.

Esityksenä on, että 1.1.2018 alkaen ulosmittaus otetaan huomioon menona määrättäessä maksukyvyyn mukaan määräytyviä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja ja sosiaalihuollon niin sanottuja tasamaksuja sekä näiden alentamisesta tai perimättä jättämisestä päätettäessä. Toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki. Näin ollen maksua on alennettava tai se on jätettävä kokonaan perimättä, jos maksun määrääminen vaarantaisi toimeentulon edellytyksiä ja aiheuttaisi toimeentulotuen tarvetta. Tähän liittyy edellä kuvattu mahdollinen lisävelkaantuminen.

Alentaminen tai perimättä jättäminen tapahtuu viranhaltijan päätöksellä asiakasmaksulain 11 §:n 1 momentin mukaisesti. Muutos toteutetaan uusille asiakkaille 1.1.2018 alkaen. Nykyisille asiakkaille muutos toteutetaan 1.1.2018 jälkeen tehtävien vuositulojen tarkastuksen yhteydessä, jolloin ulosmittaus huomioidaan takautuvasti vuoden 2018 alusta lähtien. Näin asiakkaat ovat tasavertaisessa asemassa ulosmittauksen huomioimisessa.

Ulosmittaus huomioidaan asiakkaan tai hänen edunvalvojansa ilmoituksesta. Asiakkaalta tai hänen edunvalvojaltaan tiedustellaan ennen maksun määräämistä, onko asiakkaalla ulosmitattavana olevaa saatavaa.

Tämä linjaus ei edellytä selvittämään syytä ulosmittauksen tarpeelle. Se on voinut syntyä mistä tahansa syystä, kuten esimerkiksi vastuuttomasta omien varojen käytöstä.

Esityksen valmistelussa on huomioitu Helsingin kaupungin rahasaatavien laskutus- ja perintäohje (24.5.2017), joka on tämän esityslistan liitteenä 1. Laskutus- ja perintäohjeessa on todettu, että kaupungin rahasaatavat on perittävä tehokkaasti, nopeasti ja taloudellisesti noudattaen lakia, sopimuksia, hyvää perintätapaa sekä hyvän asiakaspalvelun periaatteita. Näihin periaatteisiin kuuluu muun muassa se, että kaupungin laskutus- ja perintäasiakkaita tulee kohdella yhdenvertaisesti.

Sosiaali- ja terveystoimen pysyväisohjeet tarkistetaan vastaamaan sosiaali- ja terveyslautakunnan päätöstä.

Muutoksen vaikutukset saataviin tuloihin

Tämänhetkinen lainsäädäntö ei estä sitä, että kunta ottaa ulosmittauksen huomioon menona. Muutoksella voidaan edistää sitä, että asiakasmaksun määrääminen ei johda henkilön lisävelkaantumiseen ja toimeentulotuen tarpeeseen.

Muutos tarkoittaa myös sitä, että kaupunki luopuu eräistä saatavistaan ulosmittausvelkojen hyväksi. Vuotta 2016 koskevan arvion mukaan saamatta olisi jäänyt noin 250 000 euroa. Tämä summa on arvioitu niistä, jotka hakivat oikaisua maksun alentamista tai perimättä jättämistä koskevasta päätöksestä. Kun ulosmittaus huomioidaan menona jo asiakasmaksua määriteltäessä, tulee menetys olemaan suurempi.

Voidaan kuitenkin olettaa asiakasmaksujen alentamisen tai perimättä jättämisen aiheuttaman maksutulojen vähennyksen ainakin osittain kompensoituvan toimeentulotukimenojen pienenemisenä täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen osalta. Kelan helsinkiläisille myöntämän perustoimeentulotuen väheneminen puolestaan pienentäisi Helsingille maksettavasta peruspalvelujen valtionosuudesta perustoimeentulotuen rahoittamiseksi tehtävää leikkausta.

Asiakasmaksukäytännöt muutosvaiheessa

Asiakasmaksukäytännöt ovat muutosvaiheessa liittyen toimeentulotuen maksatuksen siirtymiseen Kelaan. Käytänteet ja linjaukset ovat siellä muotoutumassa ja vaikuttavat ja tulevat vaikuttamaan eri tavoin kuntien käytänteisiin. Sosiaali- ja terveystoimiala on jatkuvassa keskusteluyhteydessä Kelaan, jotta toimintatavat selkeytyisivät mahdollisimman pian.

Asiaan vaikuttaa myös tuleva maakuntauudistus. On mahdollista, että sosiaali- ja terveystoimen maksuihin, niiden määrittelemiseen, alentamiseen ja perimättä jättämiseen tulee muutoksia esimerkiksi maakuntatasoisen yhtenäistämistarpeen johdosta.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon palveluista määrätyt maksut eivät saa vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista. Tästä syystä henkilön maksukyky ja kaikki siihen vaikuttavat tekijät ulosmittaus mukaan lukien tulee ottaa huomioon maksuja määrättäessä sekä päätettäessä niiden mahdollisesta alentamisesta tai perimättä jättämisestä.

Esittelijä

vs. sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Leena Turpeinen

Lisätiedot

21.11.2017

Anna-Maija Kääriäinen, asiakasmaksupäällikkö, puhelin: 09 310 43604
annamaija.kaariainen(a)hel.fi

Harri J. Lehtonen, lakimies, puhelin: 09 310 42668
harri.j.lehtonen(a)hel.fi

Liitteet

1 Helsingin kaupungin rahasaatavien laskutus- ja perintäohjeet 24.5.2017

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, sosiaali- ja terveyslautakunta

Tiedoksi

Hallinto
Perhe- ja sosiaalipalvelut
Terveys- ja päihdepalvelut
Sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelut
Maksutyöryhmä
Kaupunginkanslia
Taloushallintopalvelu